

UK - Filosofická fakulta - Ústav pro dějiny umění

Posudek rigorózní práce:

Mgr. Michal Patrný

Stavební vývoj děkanského chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem.

Rigorózní práce těsně navazuje na práci diplomovou. V **Úvodu** je stručně představen chrám sv. Bartoloměje, následuje **Přehled základní literatury** podávající jasný přehled o dosavadním bádání.

Vlastní práce začíná **Stavebními dějinami chrámu**, a to **Počátky a raně gotickou fází**. (Upozornuji na práci o opevnění Kolína od V. Razíma, který jako poslední interpretuje celkovou situaci.) Na historický úvod (s využitím skoupých archeologických zpráv) navazuje popis nejstarších částí chrámu. Práce velice jasně dokládá postupný vývoj, který byl daleko delší, než se doposud předpokládalo, což autor doložil jasnými prvky proměňující se struktury. Současné jsou probíraná historická data, dříve vyslovené soudy, či spíše hypotézy a skutečnosti získané studiem stavby samotné.

Zásadní kapitolou je stať věnovaná **Parléřovské huti v Kolíně**. Stavba je uvedena do souvislosti s Prahou a to nejen prostřednictvím stavitele, ale i dalších zúčastněných. Poprvé v celistvosti jsou publikovány doposud jen částečně známé historické zprávy a nápisy. Následuje sledování osudů chrámu v **Pohusitském období, v 17. a 18. století** dokreslujících nejen proměny ale i starší podobu této stavby. Je zde nad jiné dokázáno, že při studiu rozhodující středověké etapy nelze opominout mladší dějiny. Tato metodická chyba je bohužel velice častá.

Odůvodněně je vydělen **Požár roku 1796** jako zásadní přelom v dějinách kostela. Následuje rozbor a velice podrobné sledování obnovy chrámu v několika fázích (**Působení děkana Swobody, dále Povolání Josefa Mockera a založení Jednoty a následující Velké rekonstrukce** na počátku 20. století), kde je poprvé podrobně sledován proces záchrany a zásadních stavebních úprav celého chrámu. Zejména přepisy stavebních deníků zde sehrávají rozhodující význam. Závěr historické stati povšechněji označený **Pozdější období** nás seznamuje s dějinami chrámu až do současnosti.

Nový blok se věnuje podrobnému **Popisu stavby**. Po **Celkovém přehledu** (spíše základní situaci) následuje **Detailní popis** sledující stavbu od jednotlivých fasád až po veškeré prostory interiéru. Podrobné sledování všech částí stavby nejen objektivizuje a vzájemně propojuje dříve mnohdy jen lehce nahozené postřehy, ale současně přináší zcela nové nálezy (např. přestavba záp. částí trojlodí s druhotně uloženými prvky, objevení staršího nižšího výběhu klenby ve vysokém chóru a pod.).

Závěrečnou kapitolou je **Umělecko – historický rozbor**. Pro první, raně gotickou fázi je zásadní nejen její upřesněný vývoj (viz výše), ale i velice přesvědčivé poukázání na možné předlohy z prostředí Saska a zejména Durynska. Zde by patrně v budoucnosti měl následovat i historický exkurs dávající dané země do možného kontextu. Vrcholná a průzkumem definitivně dokázaná nedokončená parléřovská přestavba (spíše však novostavba nahrazující starší objekt) je pojednána snad až moc stroze. Otevřenou otázkou je systém trojdílných kleneb ve vztahu k Praze (Bachmann). Pozoruhodným výsledkem průzkumu je doklad tvarové původnosti ukončení schodišťové věžice. Zde bych doplnil základní kompoziční princip paralelních prvků, který (ve shodně s klenebními inovacemi) dokládá jeden ze zásadních Parléřových motivů tvořících podstatu jeho slohu (kaple sv. Václava při chrámu sv. Víta v Praze). Práce ukazuje, jak nutné je zkoumání rekonstrukce chrámu, a to jak z hlediska nových, tak potvrzení starších obnovovaných konstrukcí. Například nejznámější, často citované a zobrazované „parléřovské“ okno je Mockerův novotvar, jiné prvky však byly provedeny až nečekaně jako přesné kopie. Toto zkoumání u dalších puristicky rekonstruovaných staveb prozatím chybí a tato práce dokládá, jak je uvedené opomenutí závažné.

V krátkém **Závěru** autor poukazuje na mezery v dosavadním poznání a nastiňuje nutné další stupně dokumentace i studia.

Části **Prameny a literatura** dokládají široký přehled a využití v podstatě veškerých dnes dostupných zdrojů informací včetně starší plánové dokumentace.

Zcela integrální součástí práce je **Obrazová** (a současně plánová) **příloha**, která rovněž přináší některé zásadní a doposud nepublikované informace.

Závěr:

Michal Patrný prokázal schopnost samostatné vysoce odborné práce kombinující písemné prameny s poučeným studiem stavby samotné, kritický přístup ke starším pracím i

obrazovému a plánovému materiálu. Na velice dobré úrovni je práce i z hlediska exaktnosti popisů a názvosloví, či jazykové stránky.

Nepochybně se jedná o objevnou a zásadní práci, shromažďující doposud nejvíce informací ke stavebním i uměleckým dějinám této prvořadě sakrální stavby. Proměny stávajících pohledů jsou značné, v mnoha případech se nejedná o naznačené možné výklady, ale přímo o nové skutečnosti. Práce dle mého soudu rovněž prokázala zásadní přínos metody stavebně historického průzkumu.

Je zde shromážděn značný soubor informací doplněných i o zcela nové a přelomové poznatky. Lze jen doufat, že autor tuto práci dále prohloubí a rozšíří, což si tato výjimečná architektura nesporně zaslouhuje. Jedná se zejména o zasazení stavby do příslušného kontextu v rámci středověké středoevropské tvorby a to nejen v oblasti tvorby širší rodiny Parlérům, ale se vztahem k vlivu jimi do Čech přinášených výtvarných trendů a jejich „náraz“ na v našem prostředí poněkud odlišně chápanou tvorbu (viz opomíjená teze V. Mencla).

Práci velice rád doporučuji k obhajobě

Praze, listopad 2007

Ing. Petr Macek, PhD.

